

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 1931/21

לפני :
כבוד השופט ד' ברק-ארז
כבוד השופט ד' מינץ
כבוד השופט א' שטיין

העותרים :
1. ח"כ בנימין נתניהו
2. מפלגת הליכוד

נגד

המשיבים :
1. יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת העשרים וארבע
2. אחריות לאומית - ישראל הבית שלי בע"מ (חל"צ)
3. משרד הבריאות
4. היועץ המשפטי לממשלה

עתירה למתן צו על תנאי

תאריך הישיבה : ה' בניסן התשפ"א (18.03.2021)

בשם העותרים : עו"ד אבי הלוי ; עו"ד ניבה הלוי

בשם משיבים 1, 3-4 : עו"ד ערין ספדי עטילה ; עו"ד יונתן קרמר

בשם משיבה 2 : עו"ד ליאור גרו

פסק-דין

השופט ד' מינץ:

משרד הבריאות יצא במסע פרסום לעידוד חיסונים נגד נגיף הקורונה תחת הסיסמה "חוזרים לחיים". כעת, במסגרת תעמולה לקראת הבחירות לכנסת ה-24 יצאה מפלגת הליכוד (להלן: מפלגת הליכוד או המפלגה), שהעומד בראשה משמש כראש הממשלה הנוכחי ואחד מהמועמדים לכנסת מטעמה משמש כשר הבריאות, בקמפיין המשתמש באותה סיסמה. האם מדובר בשימוש בנכסי הציבור, בניגוד לקבוע בסעיף 2א לחוק הבחירות (דרכי תעמולה), התשי"ט-1959 (להלן: חוק תעמולת בחירות או החוק)? זו השאלה העומדת לפנינו.

הזמן קצר והמלאכה מרובה. בשל כך, פסק הדין ייגע אך בעיקרי הדברים.

1. על השימוש האמור של מפלגת הליכוד בסיסמה "חוזרים לחיים" (להלן: הסיסמה) במסגרת תעמולת הבחירות שלה הגישה משיבה 2 (להלן: המשיבה) עתירה לוועדת הבחירות המרכזית. בעתירתה טענה המשיבה, בין היתר, כי השימוש בסיסמה, המזוהה עם קמפיין של משרד הבריאות לעידוד התחסנות נגד נגיף הקורונה, מהווה שימוש בנכסי הציבור, בניגוד לאיסור הקבוע בסעיף 2א לחוק תעמולת בחירות. סעיף זה קובע כדלקמן:

"לא ייעשה שימוש, בקשר עם תעמולת בחירות, בכספים או בנכסים מוחשיים או בלתי מוחשיים של גוף מבוקר כמשמעותו בפסקאות (1), (2), (3), (4) ו-(9) של סעיף 9 לחוק מבקר המדינה, התשי"ח-1958 [נוסח משולב], או של תאגיד שהממשלה או רשות מקומית משתתפת בהנהלתו או בהונו, ולא ייעשה שימוש כאמור במקרקעין או במטלטלין המוחזקים למעשה על ידי גוף או תאגיד כזה..."

2. בהחלטתו מיום 16.3.2021 קיבל יו"ר ועדת הבחירות את טענת המשיבה וקבע כי השימוש שעשתה מפלגת הליכוד בסיסמה אכן עומד בניגוד לחוק. בתחילה נקבע כי שאלת סיווג הסיסמה כנכס צריכה להיבחן בהתאם לתכליות האיסור על שימוש בנכסי הציבור בהקשר של תעמולת בחירות, ולא בהתאם לדיני הקניין הרוחני. בקשר לתכליות סעיף 2א לחוק קבע יו"ר ועדת הבחירות כי השימוש של המפלגה בסיסמה עומד בסתירה למספר תכליות העומדות ביסודו של הסעיף: ראשית, השימוש של המפלגה בסיסמה עלול ליצור רושם שגם מסע הפרסום הממשלתי הוא מטעם המפלגה והוא מנוגד בבירור לתכלית שמבקשת למנוע זיהוי בין המפלגה לשירות הציבורי; שנית, השימוש בסיסמה עומד בסתירה לתכלית בדבר שמירה על אמון הציבור בשירות הציבורי; שלישית, השימוש מנוגד לתכלית שעניינה מניעת שימוש בנכסים ששייכים לציבור כולו, למטרה שלא נועדו לה. כמו כן, משרד הבריאות השקיע משאבים ביצירתה, הפעלתה ותחזוקתה של הסיסמה. הסיסמה השתלבה בקידום מטרת עידוד החיסון כדי לחזור לשגרה, מטרה שמשרד הבריאות ביקש ועודו מבקש לקדם. אף שאין בסיסמה חידוש לשוני, משרד הבריאות השקיע משאבים כספיים כדי לזהות אותה עם המבצע לעידוד התחסנות ועם השיבה לשגרת חיים רגילה. הסיסמה נוצרה באמצעות שימוש במשאבים ציבוריים ומתוחזקת באמצעותם. במסגרת קמפיין הבחירות שלה מבקשת מפלגת הליכוד להעביר את אותו מסר, תוך ניצול העובדה שהסיסמה כבר מקושרת בעיני הציבור עם המטרה של החזרה לשגרת החיים לאחר ההתמודדות עם נגיף הקורונה. בכך, המפלגה משתמשת

בעקיפין באותם משאבים ציבוריים שהושקעו במבצע משרד הבריאות. נקבע אפוא כי השימוש בסיסמה בתעמולת בחירות מנוגד לשלוש תכליות חשובות של סעיף 2א לחוק ואין בו כדי לקדם איזו מתכליותיו האחרות. על כן, יש לראות בסיסמה משום "נכס הציבור" לעניין סעיף 2א לחוק.

3. יצוין כי יו"ר ועדת הבחירות דחה את טענת מפלגת הליכוד כי השימוש שלה בסיסמה קדם לשימוש שעשה בה משרד הבריאות לצורך קידום קמפיין עידוד החיסונים. כמו כן, בשולי הדברים נדחו טענת המפלגה לשיהוי שנפל בהגשת העתירה וכן ראשה הנוסף של העתירה, שעסק בביקורי מועמדי מפלגת הליכוד במתחמי החיסונים, לגביהם נטען כי גם הם "נכסים" כהגדרתם בסעיף 2א לחוק.

4. על החלטה זו של יו"ר ועדת הבחירות הוגשה העתירה דנא. בקצירת האומר, העותרים דהכא טוענים כי החלטת ועדת הבחירות היא החלטה בלתי סבירה באופן קיצוני. כמו כן, שגה יו"ר ועדת הבחירות כאשר העניק לביטוי "חוזרים לחיים" מעמד של "נכס בלתי מוחשי", עליו חל סעיף 2א לחוק ולא נתן משקל ראוי לחופש הביטוי הפוליטי של מפלגת הליכוד ולזכותם של העותרים "לקיים שיח הסברתי עם הבוחרים". את השאלה האם הסיסמה היא אכן נכס היה צריך לבחון לפי דיני זכויות היוצרים והיא איננה מוגנת על פי דינים אלו. בהקשר זה, מדובר בביטוי השגור בפי הבריות ומפלגת הליכוד הייתה רשאית להשתמש בו משום שהוא מבטא בצורה טובה ואינטואיטיבית את החזרה לשגרה כתוצאה מהצלחת מבצע החיסונים. כן שב וטען בא-כוח העותרים כי השימוש שלהם בסיסמה קדם לקמפיין משרד הבריאות וכי נפל שיהוי בהגשת העתירה.

5. המשיבים, מטבע הדברים, טענו כי דין העתירה להידחות, הן מחמת מספר עליות סף שהעלו והן לגופה.

לאחר עיון בעתירה, בתגובות לה ושמיעת הצדדים בדיון שנערך לפנינו, דעתי היא כי דין העתירה להידחות.

6. הלכה פסוקה היא כי ליו"ר ועדת הבחירות מוקנה שיקול דעת רחב. בית המשפט הגבוה לצדק אכן מוסמך להפעיל ביקורת שיפוטית על החלטותיו, אך הוא אינו מחליף את שיקול דעתו בשיקול דעתו שלו. התערבות בהחלטותיו מוגבלת אפוא לאותם מקרים בהם ההחלטה היא קיצונית בחוסר סבירותה (בג"ץ 869/92 זוילי נ' יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת השלוש-עשרה, פ"ד מו(2) 692, 703 (1992) (להלן: עניין זוילי); בג"ץ

212/03 חרות התנועה הלאומית נ' יושב-ראש ועדת הבחירות המרכזית לכנסת השש-עשרה, כבוד השופט מישראל חשין, פ"ד נז(1) 750, 763 (2003)). יחד עם זאת, פרשנות דבר חקיקה כבענייננו, היא "פונקציה שיפוטית הנגזרת מחובתו של השופט להכריע בסכסוך. על-כן אין עקרון 'מתחם הסבירות' חל לעניין פרשנות דבר חקיקה" (עניין זוילי, עמ' 700).

7. בחוק לא מוגדר מהם "נכסים או נכסים בלתי מוחשיים" ועל כן עלינו לצקת תוכן לביטוי זה ולהכריע האם הסיסמה באה בגדר נכס בלתי מוחשי. על מנת לעשות כן, יש לעמוד על התכליות העומדות בבסיסו של סעיף 2 לחוק. ראשית, האיסור נועד לשמור על עיקרון השוויון. לבעל תפקיד ציבורי גישה לנכסי הציבור ושימוש בהם בקשר עם תעמולת בחירות פוגע בשוויון בין המועמדים; שנית, נכסי המדינה שייכים לציבור כולו, והאיסור הקבוע בסעיף מונע שימוש בהם למטרה שלה לא נועדו; שלישית, האיסור בא למנוע מראית עין של זהות בין השירות הציבורי למועמד או לרשימת מועמדים. על ידי כך נשמר אמון הציבור בשירות הציבורי (ראו: תב"כ 7/24 בן מאיר נ' חולדאי, פסקה 8 (24.1.2021); תר"מ 2/19 פיינשטיין נ' רחמים מלול, מ"מ ראש העיר רחובות, פסקה 7 (8.1.2009)).

8. כמבט רחב יותר, דיני הבחירות בכללותם נועדו להבטיח את הגשמת זכותו של הפרט לבחור ולהיבחר תוך מיצוי חופש הביטוי שלו ותוך שמירה על כללי שוויון, טוהר בחירות, תקינות והגינות בהליך הבחירה (בג"ץ 651/03 האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' יושב-ראש ועדת הבחירות המרכזית לכנסת השש-עשרה, פ"ד נז(2) 62, 70 (2003)). התכליות העומדות בבסיס חוק תעמולת בחירות והתכליות הכלליות של דיני הבחירות עשויות להתנגש אלה באלה. בפרט, הרצון להבטיח את חופש הביטוי מוביל לצמצום האיסור על תעמולת בחירות ואף עלול להוביל לשלילתו. מנגד, הרצון להבטיח שוויון מוביל להרחבת האיסור על תעמולת בחירות, מהטעמים שפורטו לעיל. בהקשר זה, נאמר זה מכבר כי "פתרון הסתירה אינו בהעדפת התכלית האחת על פני רעותה. הפתרון מצוי באיזון הראוי בין התכליות הסותרות" (עניין זוילי, עמ' 703).

9. בענייננו, דומה כי החלטת יו"ר ועדת הבחירות לפיה הסיסמה "חוזרים לחיים" היא "נכס בלתי מוחשי" לצורך סעיף 2 לחוק, היא החלטה המבטאת איזון ראוי בין חופש הביטוי לעיקרון השוויון והתכליות הנוספות העומדות בבסיס חוק תעמולת בחירות. השימוש של מפלגת הליכוד עלול ליצור רושם כי מסע הפרסום הממשלתי הוא מטעם מפלגה פוליטית. שימוש בסיסמה "ממשלתית" עשוי גם לפגוע באמון הציבור בשירות הציבורי. לבסוף, באמצעות שימוש בסיסמה, מפלגת הליכוד עושה שימוש

בנכסים שנועדו לציבור כולו, למטרה שלא נועדו לה. במסגרת זו מוכן אני לקבל את העמדה של בא-כוח העותרים כי לא הושקעו משאבים כספיים ספציפיים בהגיית הסיסמה "חוזרים לחיים". ואולם, אין ספק כי משרד הבריאות השקיע משאבים על מנת ליצור זיהוי בקרב הציבור בין הסיסמה "חוזרים לחיים" לבין הקמפיין לעידוד חיסונים, אשר בו הושקעו משאבים רבים ובלתי מבוטלים. קמפיין מפלגת הליכוד העושה שימוש בסיסמה "רוכב" אפוא על המשאבים שהושקעו זה מכבר על ידי משרד הבריאות מכספי הציבור. על כן, בעיניי, הסיסמה "חוזרים לחיים" אכן מהווה "נכס בלתי מוחשי" הנכנס לגדרי סעיף 2א לחוק, כאמור.

10. יתרה מכך, בא-כוח העותרים לא חלק על העובדה שככלל סיסמה (כלשהי) עשויה להיות "נכס בלתי מוחשי" לעניין סעיף 2א לחוק. המחלוקת בעניין זה הצטמצמה רק לשאלה האם הסיסמה הספציפית "חוזרים לחיים" היא נכס בלתי מוחשי. היינו, השאלה שבמחלוקת אינה אפוא של פרשנות החוק, כי אם יישום הדין במקרה הקונקרטי. בעניין זה, אין להתעלם משיקול הדעת הרחב המוקנה ליו"ר ועדת הבחירות, עליו עמדתי לעיל. שיקול דעת שלא בנקל יתערב בו בית משפט זה.

11. בשולי הדברים, לא מצאתי ממש גם בטענת העותרים בעניין השיהוי שנפל בהגשת העתירה על ידי המשיבה לוועדת הבחירות או בטענה כי שגה יו"ר ועדת הבחירות בעניין השימוש הראשוני בסיסמה על ידי המפלגה. ביסודו של דבר שתי טענות אלה נוגעות לעניינים המסורים לגרעין שיקול דעתו של יו"ר ועדת הבחירות, על כל המשתמע מכך.

12. סיכומם של דברים, פרשנותו של יו"ר ועדת הבחירות לסעיף 2א לחוק היא הפרשנות הראויה, בנסיבות המקרה, ואין מקום להתערבותנו בהחלטתו לאסור על השימוש בסיסמה "חוזרים לחיים" בתעמולת הבחירות של מפלגת הליכוד. על כן כאמור, אם דעתי תשמע העתירה תדחה.

ש ו פ ט

1. חברי השופט ד' מינץ סבור שדין העתירה להידחות, ואני מסכימה עמו – הן בשים לב להיקפה המצומצם של הביקורת השיפוטית על החלטותיו של יו"ר ועדת הבחירות, ששמורה למקרים חריגים, והן לגוף הדברים.

2. כאשר בוחנים את המקרה שבפנינו מעבר למעכה הצפוף של הטענות משני הצדדים, השאלה העומדת במרכזו מתגלה כפשוטה יחסית: האם יכולה מפלגה המתמודדת בבחירות ליהנות מפרי ההשקעה שיצר מסע פרסום או הסברה אשר מומן בכסף ציבורי? התשובה לשאלה זו היא קצרה וחדה: לא.

3. סעיף 2א לחוק הבחירות (דרכי תעמולה), התשי"ט-1959 (להלן: חוק דרכי תעמולה) אוסר על שימוש במסגרת תעמולת בחירות "בכספים או בנכסים מוחשיים או בלתי מוחשיים" של גופים ציבוריים. כפי שציין חברי, הטעם לכך הוא ברור וחשוב: שמירה על עקרון השוויון במסגרת ההתמודדות בבחירות, שהוא נשמת אפו של ההליך הדמוקרטי, ועל כן מוגן בגדרו של סעיף 4 לחוק יסוד: הכנסת. ברי כי הנגישות לשימוש במשאבים ציבוריים אינה שווה בקרב כלל המתמודדים בבחירות, ומי שקרוב יותר ל"צלחת" השלטונית יכול ליהנות יותר משימוש ישיר או עקיף במשאבים ציבוריים.

4. שאלת השוויון היא קריטית בהקשר זה. אין לקבל את טענת העותרים כי כל אחת מן הרשימות המתמודדות יכולה לעשות שימוש שווה במסע ההסברה או בסיסמתו. מובן שהאפקט של השימוש באלה אינו שווה בקרב כלל המתמודדים. כשם שהזכות לישון תחת הגשר היא שוויונית רק באופן פורמאלי בין כלל בני החברה, כך גם האפשרות לעשות שימוש בהפניה למסע הסברה שלטוני אינה פתוחה הלכה למעשה במידה שווה בפני כלל המתמודדים בבחירות.

5. השאלה האם הסיסמה "חוזרים לחיים" הייתה יכולה להיות מוכרת כראויה להגנה במסגרת דיני הקניין הרוחני אינה רלוונטית לסוגיית הניצול הלא-שוויוני של משאבים ציבוריים במסגרת דיני התעמולה. על כך ניתן להוסיף, כי בירורן של שאלות הנוגעות לאפשרות להגן על סיסמאות או מסעי פרסום בגדרם של דיני הקניין הרוחני אינו יכול להיעשות בלוחות הזמנים הקצרים שקוצבים דיני הבחירות. ההחלטה מושא העתירה הולכת בתלם חרוש היטב של החלטות קודמות שהחילו את סעיף 2א לחוק דרכי תעמולה על מכלול רחב של מצבים שבהם נעשו פעולות של "רתימת" משאבים ציבוריים למסע הבחירות של רשימות או מועמדים מסוימים – שלא בהתאם להגדרות הפורמאליות של "נכס" לפי דיני הקניין (ראו: פסקה 8 להחלטה מושא העתירה וההפניות שם). זאת, בשים לב הן ללשון החוק והן לתכליתו. באשר ללשון, לא בכדי נקט המחוקק בנוסח

מרחיב שחל לא רק על "נכסים מוחשיים", אלא גם על "כספים" ו"נכסים לא מוחשיים".

6. באשר לתכלית, כפי שכבר הוסבר, העיקר הוא בהקפדה על השוויון. למעשה, סעיף 2א לחוק דרכי תעמולה בנוסחו המקורי קבע איסור רחב לשימוש ב"כספים" של גופים ציבוריים לצורך תעמולה (חוק הבחירות (דרכי תעמולה) (תיקון), התשכ"א-1961). לאחר שנים רבות, הוספה בחוק התייחסות אף ל"נכסים מוחשיים או בלתי מוחשיים" על מנת להוסיף על תחולתו הרחבה ממילא, כך שיחול אף על מקרים נוספים של שימוש במשאבי הרשויות (חוק הבחירות (תיקוני חקיקה), התשע"ה-2014). זאת, על רקע מקרה שבו "נעשה שימוש בסמל של הרשות המקומית" (הצעת חוק הבחירות (תיקוני חקיקה), התשע"ה-2014). גלגול זה של נוסח החוק מעיד כמאה עדים על הכוונה "לתפוס" מגוון רחב של שימושים במשאבים של רשויות על מנת להגשים את תכלית החקיקה.

7. העותרים השליכו יהבם על עקרון חופש הביטוי, ובגדרו טענו לפרשנות זהירה ומצמצמת של המונחים שבחוק דרכי תעמולה. אכן, לא ניתן להפריז בחשיבותו של חופש הביטוי, ולא כל שכן בהקשרו של הליך בחירות. אולם, בצד זאת יש לזכור כי כל מהותו של חוק דרכי תעמולה היא יצירת איזון עדין בין ההגנה על עקרון זה לבין שמירה על ערכי ליבה אחרים של ההליך הדמוקרטי, ובראשם ערך השוויון.

ש ו פ ט ת

השופט א' שטיין:

1. בניגוד לחבריי, הנני סבור כי דין העתירה להתקבל. בגלל סד זמנים קצר, אומר את דבריי בקיצור נמרץ.

2. סעיף 2א לחוק הבחירות (דרכי תעמולה), התשי"ט-1959 (להלן: החוק), אוסר על "שימוש בקשר עם תעמולת בחירות ... בנכסים מוחשיים או בלתי מוחשיים של גוף מבוקר", כדוגמת משרד ממשלתי או רשות מקומית (ההדגשה הוספה – א.ש.). משרד הבריאות פיתח סלוגן "חוזרים לחיים" ועשה בו שימוש נרחב במסע הסברה ועידוד אשר נועד להגביר את התחסנות הציבור נגד נגיף הקורונה. מפלגת הליכוד עשתה שימוש

בסלוגן זה בתעמולת הבחירות הנוכחית שלה במטרה להעביר לציבור הבוחרים מסר המזהה את ה"חזרה לחיים" עם פועלו של ראשה וראש ממשלת ישראל, מר בנימין נתניהו. לית מאן דפליג, כי אם הסלוגן הוא בגדר "נכס של גוף מבוקר", מדובר בתעמולת בחירות אסורה, שאותה יושב ראש ועדה הבחירות המרכזית לכנסת ה-24 מוסמך – ולדידי, אף חייב – למנוע על ידי הוצאת צווים מתאימים. מאידך, אם הסלוגן איננו בגדר "נכס של גוף מבוקר", מדובר בחופש ביטוי מוגן ובתעמולת בחירות מותרת, שליושב ראש ועדת הבחירות אין סמכות למנעה.

3. בפתח הדיון אציין, כי איש לא טען – וממילא לא הוכיח – שהסלוגן שבו עסקינן פותח מעיקרו כדי לשרת אינטרס תעמולתי של מפלגת הליכוד והעומד בראשה. ברי הוא, כי מעשה כזה היה בגדר שימוש פסול בכספים של גוף מבוקר לצרכי תעמולה, אשר נאסר בסעיף 2א לחוק.

4. יושב ראש ועדת בחירות החליט שהסלוגן "חוזרים לחיים" הוא בגדר "נכס של גוף מבוקר". השאלה המשפטית שהובאה לפתחנו היא: האם הדבר נכון? האם הסלוגן הוא אכן בגדר "נכס של גוף מבוקר" במובנו של סעיף 2א לחוק? בעניינה של שאלה זו ליושב ראש ועדת הבחירות אין שום עדיפות עלינו. שאלה זו היא שאלה משפטית מובהקת שאינה תלויה בקביעת עובדות או בהפעלת שיקול דעת.

5. סבורני כי הסלוגן איננו בגדר "נכס" אסור לשימוש תעמולתי במובנו של סעיף 2א לחוק. סעיף זה מדבר על נכסים מוחשיים או בלתי מוחשיים של גוף מבוקר – הווה אומר: נכסים המצויים בבעלותו של גוף מבוקר, להבדיל מנכסים ציבוריים המותרים לשימוש לכולי עלמא. הסלוגן "חוזרים לחיים" פותח על ידי משרד הבריאות למען הכלל ושותרר לעולם כטובין קולקטיביים או כמוצר ציבורי (public good) – מוצר הפתוח לשימוש חינם-אין-כסף לכל אדם ואדם מבלי שהדבר מפחית מכמותו או מזמינותו (ראו: Abraham Bell & Gideon Parchomovsky, *Of Property and Antiproperty*, 102 MICH. L. REV. 1, 9-11 (2003)). מוצר בלתי-מתכלה זה הוא של כולם ואיננו מושא לקניין ולבעלות של שום אדם או רשות ציבורית. מסיבה פשוטה זו, לא ניתן, לדעתי, לסווגו כ"נכס של גוף מבוקר" במובנו של סעיף 2א לחוק. בהקשר זה אוסיף, כי בפני יושב ראש ועדת הבחירות לא הובאו שום הוכחות שמכוחן ניתן היה לקבוע כי משרד הבריאות או מדינת ישראל יצרו לעצמם קניין רוחני – כדוגמת זכות יוצרים או סימן מסחר – בסלוגן "חוזרים לחיים" וכי יושב ראש ועדת הבחירות אף קבע במפורש כי אינו מכריע בשאלות של קניין רוחני. קביעתו זו נשענה על פסיקתו הקודמת כי בשאלת

השייכות יש להכריע לפי דיני התעמולה, ולא לפי דיני הקניין. הנני סבור אחרת: לטעמי, התיבה "של" – שכאמור מחברת את ה"נכס" ל"גוף מבוקר" בסעיף 2א לחוק – מוציאה מוצרים ציבוריים וטובין קולקטיביים מכלל הנכסים האסורים לשימוש בתעמולה, ובדרך זו משלבת את דיני הקניין בתוך דיני התעמולה.

6. מכאן עולה, כי כל פוליטיקאי וכל מפלגה רשאים להשתמש בסלוגן "חוזרים לחיים" בתעמולת בחירות.

7. נטען לפנינו, כי ראש הממשלה ומפלגת הליכוד מפיקים מחיבורם לסלוגן "חוזרים לחיים" יותר תועלת אלקטורלית מאשר מפלגות אחרות וחבריהם – דבר שלכאורה פוגע בשוויון. לאחר ששקלתי טענה זו, הגעתי לכלל דעה כי דינה להידחות. זאת מהטעם הבא: היתרון היחסי שראש הממשלה ומפלגת הליכוד מפיקים מחיבורם לסלוגן איננו נובע מהסלוגן עצמו, אלא מפועלו של ראש הממשלה כאחד האחראיים למבצע ההתחסנות, שאותו ראש הממשלה מבקש להציג בפני הבוחרים – ועל כן מדובר ביתרון לגיטימי שהשימוש בו במסגרת תעמולת הבחירות מותר. יתרון זה אינו גורע מההזדמנות השווה של התחברות לסלוגן אשר נמצאת בידי כל פוליטיקאי המבקש להיבחר לכנסת ה-24. חברתי, השופטת ד' ברק-ארז, מדמה הזדמנות זו ל"זכות לישון תחת הגשר", אך אינני סבור שהיקש זה תקף במקרה דנן. כל פוליטיקאי שהתחברותו לסלוגן "חוזרים לחיים" עשויה להשביח את תדמיתו בעיני הבוחרים יוכל להפיק מכך תועלת בתעמולת הבחירות שלו. פוליטיקאי שנמצא במצב אחר מן הסתם הגיע לאותו מצב בשל פועלו בזירה הציבורית, וגם ממנו לא נגרעת שום הזדמנות.

8. חברי, השופט ד' מין, סבור כי מפלגת הליכוד וראש הממשלה "רוכבים" על ההשקעה הציבורית בסלוגן ובהטמעתו בקרב הציבור הישראלי, אך אני סבור אחרת. לטעמי, מפלגת הליכוד וראש הממשלה אינם מנכסים לעצמם שום השקעה ציבורית – זאת, שוב, מאחר שהסלוגן היה ונשאר פתוח ל"רכיבה" של כולם. השימוש שנעשה בסלוגן על ידי ראש הממשלה ומפלגתו איננו גורע משימושם של פוליטיקאים אחרים באותו סלוגן – סלוגן שבהחלט ניתן לראות בו "נכס" אך לא "נכס של".

9. יושב ראש ועדת הבחירות קבע בהחלטתו נשוא העתירה כי היותו של הסלוגן "נכס של גוף מבוקר" נובע מהפרשנות התכליתית של סעיף 2א לחוק. לשיטתו, פרשנות זו ניזונה משלושה אלה: (1) הצורך למנוע את הטעיית הציבור, אשר עלול לזהות את המבצע "חוזרים לחיים" עם מפלגת הליכוד, ולא עם משרד הבריאות; (2) הצורך למנוע

פגיעה אפשרית באמון הציבור; ו-3) הצורך למנוע שימוש בנכסים השייכים לציבור כולו למטרה שלא נועדו לה. לזאת אשיב, כי שיקולים אלה אינם יכולים להפוך את הסלוגן – גם אם נראה בו "נכס" – לנכס של משרד הבריאות, או של גוף מבוקר אחר, לצרכיו של סעיף 2א והחוק כולו. לדידי, שום פרשנות – "תכליתית" או אחרת – לא יכולה לבטל את הצורך להוכיח כי משרד הבריאות או גוף מבוקר אחר שמר לעצמו את זיקת הבעלות לנכס שבו נעשה שימוש למטרות תעמולה, ולא יצר את הנכס כמוצר ציבורי או כטובין קולקטיביים בלתי-מתכלים אשר מותרים לשימוש וזמינים לכולי עלמא. שלא כמו יושב ראש ועדת הבחירות, אינני סבור שהציבור הישראלי לא יידע להבחין בין מבצע החיסונים של משרד הבריאות לבין תעמולת הליכוד, אך גם אם סברתי אחרת, לא הייתי הופך טובים קולקטיביים לנכס של משרד הבריאות באמצעות מטה הקסמים של "פרשנות תכליתית".

10. סוף דבר: אילו דעתי היתה נשמעת, היינו דנים בעתירה זו כאילו ניתן צו-על-תנאי ומעניקים לעותרים את מבוקשם.

ש ו פ ט

הוחלט ברוב דעות לדחות את העתירה, כאמור בפסק דינם של השופטים ד' מין ו-ד' ברק-ארז כנגד דעתו החולקת של השופט א' שטיין.

ניתן היום, ו' בניסן התשפ"א (19.3.2021).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט